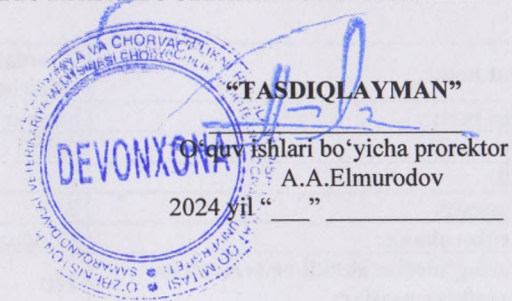

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

**CHORVACHILIK XO'JALIKLARIDA NASLCHILIK TADBIRLARINI
O'TKAZISHNING ILMIY ASOSLARI
FANI BO'YICHA**

SILLABUS

Magistratura mutaxassisliklari uchun

- Bilim sohasi:** 800000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi: 810000 – Qishloq xo'jaligi
Mutaxassisligi: 70810802 – Qishloq xo'jalik hayvonlar seleksiyasi va naslchilik

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Magistratura mutaxassisliklari
70810802- Qishloq xo'jalik hayvonlar seleksiyasi
va naslchilik

Fan nomi:	Chorvachilik xo'jaliklarida naslchilik tadbirlarini o'tkazishning ilmiy asoslari
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	CHNTO'IA 2306
Yil:	2
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	30
Amaliy mashg'ulotlar	60
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Magistrlarga "Chorvachilik xo'jaliklarida naslchilik tadbirlarini o'tkazishning ilmiy asoslari" fanining nazariy va amaliy asoslari yordamida barcha barcha tirik organizmlar uchun xos bo'lgan muhim xususiyat - irsiyat va o'zgaruvchanlikni o'rgatish. Bundan tashqari har xil belgi va xususiyatlarining naslga berilish qonuniyatlarini o'rganishda qo'llaniladigan usullar bo'yicha yo'nalish profiliga mos bilim, ko'nikma va malaka shakillantirishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Hayvonlar genetikasi va biotexnologiya
2.	Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish
3.	Naslchilik ishi
Ta'lim natijalari (TN)	
	Bilimlar jihatidan:
TN1	Chorva hayvonlari va parrandalar ustida olib borilgan ilmiy tadqiqot ishlarini natijasida olingan raqamli ma'lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish kabi tasavvurga ega bo'lishi;

TN2	Chorva hayvonlari va parrandalar ustida olib borilgan ilmiy tadqiqot ishlarini natijasida olingan raqamli ma'lumotlarni olish usullarini, ma'lumotlarni qayta ishlash texnikasini hamda Axborat texnologiyalaridan unumli foydalangan holda ma'lumotlarni tahlil qilish kabilarni bilishi va ulardan foydalana olishi;
TN3	Chorva hayvonlari va parrandalar ustida olib borilgan tajribalarni har qanday holatlarda tahlil qila olish va ularni amaliyotda bajara olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;
TN4	Magistr talabalar chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishda va ularning sifatini oshirishda matematik statistik o'lchovlarning ahamiyatini bilishi kerak;
Ko'nikmalar jihatidan:	
TN5	Naslli chorva hayvonlari va parrandalar poda harakatini yurgizishda biometrik o'lchov birliklaridan foydalana oladi;
TN6	Barcha tirik organizmlar uchun xos bo'lgan muhim xususiyat - irsiyat va o'zgaruvchanlikni o'rganadi;
TN7	Jins bilan bog'langan holda belgilarning naslga berilishini qonunyatlarini o'rganadi;
TN8	Chorva hayvonlari va parrandalarinini genetik imkoniyatlarini avlodlarga berilishi va genetik qonuniyatlarini matematik uslublarda aniq hisob-kitob qilish uslubiyatlari o'rganadi;

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Chorvachilikda takroriy ishlab chiqarishning ilmiy asoslari faninig ahamiyati, xalq xo'jaligidagi o'rni
M2	Chorva hayvonlarini naslchilik tadbirlari o'tkazilishi
M3	Sut yo'nalishidagi qoramolchilikda takroriy ishlab chiqarishga bo'lgan talablari
M4	Go'sht yo'nalishidagi qoramolchilikda takroriy ishlab chiqarishga bo'lgan talablar
M5	Xo'jaliklarda takroriy ishlab chiqarish uchun sigir va tanalarni qochirish usullari
M6	Chorvachilikda takroriy ishlab chiqarishda buzoqlarni o'stirish va parvarishlash
M7	Qo'ychilikda takroriy ishlab chiqarishning asosiy ko'rsatkichlari
M8	Turlicha ixtisoslashgan qo'ychilik xo'jaliklarida qo'ylarni urchitish texnikasi
M9	Turli yo'nalishidagi echkichilikda takroriy ishlab chiqarish xususiyatlari
M10	Cho'chqachilikda takroriy ishlab chiqarishning asosiy ko'rsatkichlari
M11	Podani to'ldirishda yosh cho'chqalarni o'stirish texnologiyasi

M12	Yilqichilikda uyurni takroriy ishlab chiqarish xususiyatlari
M13	Bo'g'oz biyalarning uyurni takroriy ishlab chiqarishdagi fiziologik xususiyatlari
M14	Chorvachilikda takroriy ishlab chiqarishda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar
M15	Chorvachilikda takroriy ishlab chiqarishning asosiy tashkiliy va iqtisodiy rejasini tuzish
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Chorva hayvonlarini tamg'alah
A2	Chorva hayvonlarini yoshini aniqlash
A3	Turlicha ixtisoslashgan xo'jaliklarda poda tarkibi
A4	Chorva hayvonlarini bonitirovkalash
A5	Podani to'ldiradigan urg'ochi tanalarni o'stirishni rejalashtirish
A6	Sigirlarni puchakka chiqarish (viranjirovka) talablari
A7	Sigirlarni puchakka chiqarish (viranjirovka) talablari.
A8	Go'sht yo'nalishidagi qoramolchilikda podani tarkibiy qismiga bo'lgan talablar
A9	Bo'rdoqilash usullari va oziqlantirish me'yorlari
A10	Sun'iy urug'lantirish usullari
A11	Jinsiy sikl va unga ta'sir etadigan omillardan foydalanish
A12	Pushtsizlik va qisirlikka oldini olish tadbirlari
A13	Buzoqlarni saqlashga zoogigiyenik talablar
A14	Takror ishlab chiqarishda foydalaniladigan buzoqlarni o'stirish
A15	Qo'ychilikda takror ishlab chiqarish xususiyatlari.
A16	Podani takror ishlab chiqarishda naslli sovliq va qo'chqorlarni o'stirish
A17	Jun yo'nalishidagi qo'ylarni bonitirovka qilish
A18	Go'sht yo'nalishidagi qo'ylarni bonitirovka qilish
A19	Qorako'l qo'ylarni bonitirovka qilish
A20	Qo'ychilikda tabiiy va sun'iy urug'lantirish samaradorligi
A21	Echkichilikda takror ishlab chiqarish xususiyatlari
A22	Cho'chqa bolalarini sut davrida o'stirish qoidalari
A23	Yosh cho'chqalarni sanoat usulida saqlash texnologiyasi
A24	Cho'chqachilikda poda harakatini tuzish
A25	Uyurdagi otlarning takroriy ishlab chiqarish dinamikasi.
A26	Bo'g'ozlik davridagi biyalarni parvarishlash
A27	Qochirim yoshidagi urg'ochi erkak hayvonlarni tanlash
A28	Reprduktiv organlarning kasalliklarini o'z vaqtida oldini olish tadbirlari
A29	Chorvachilikda takroriy ishlab chiqarishning iqtisodiy jihatlarini tahlil qilish ob'yektlarini tanlash
A30	Nazariy umumlashtirish va tadqiqot natijalarini amaliyotda qo'llash bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqish

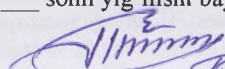

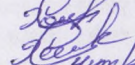
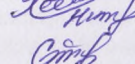
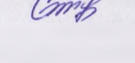

E-mail:	nazarovamokhira1982@mail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasini
Taqrizchilar:	Sh.K.Amirov – Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "Oziq-ovqat xavfsizligi va texnologiyasi" kafedrasini professori, q.x.f.n. B.S.Yaxyayev - Qorako'lichilik va cho'l ekologiyasi ilmiy-tadqiqot instituti, "Oziqlantirish va saqlash" bo'lim mudiri q.x.f.n. dotsent

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil ___ avgustdagi ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrasining 2024 yil ___ avgustdagi ___ sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i
Fakultet dekani
Kafedra mudiri
Tuzuvchilar

 R.F. Ro'ziqulov
 O.S. Boymatov
 J.N. Xujamov
 J.N. Xujamov
 M.A. Nazarova
 Z.B. Suyunova

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim (MT)		Hajmi (soatda)
1	Podani takror ishlab chiqarishning ahamiyati.	2
2	Viranjirovka tadbiri.	2
3	Yosh qoramollarni maqsadga muvofiq parvarishlash tadbiri.	2
4	Podani takror ishlab chiqarishga ta'sir etuvchi omillar tahlili.	2
5	Yosh qoramollarni baholash.	2
6	Qoramollardan foydalanish muddatlari.	2
7	Sigirlarni podadan chiqishiga sabab bo'luvchi omillar.	4
8	Buqalarni podadan chiqarishga sabab bo'luvchi omillar.	4
9	Turli fermer xo'jaliklarida podani takror ishlab chiqarishning o'ziga xos xususiyatlari	4
10	Reproduktor xo'jaliklarining vazifalari	4
11	Chorva hayvonlarini xo'jalik foydali belgilari	4
12	Podani tuzilishida hisobga olinadigan ko'rsatkichlar	4
13	Jinsiy balog'at yoshi va unga ta'sir qiluvchi omillar	4
14	Erkin qochirish usuli va uni ahamiyati	4
15	Qo'lda qochirish usuli va uni afzalliklari	4
16	Sigir va urg'ochi tanalarni jinsiy dispanserizasiyadan o'tkazish	4
17	Pushtsizlikdan keladigan zararni aniqlash	4
18	Qoramolchilikda biotexnologik uslublar va uni samaradorligi	4
19	Jismoniy balog'at yoshiga ta'sir qiluvchi omillar	4
20	Sigirlarda uchraydigan jinsiy kasalliklar.	4
21	Qoramolchilikda mahsulot ishlab chiqarishda foydalaniladigan hujjatlar.	4
22	Podani to'ldiradigan urg'ochi tanalarni sonini aniqlash.	4
23	Naslli qoramollarning kartochkalarini rasmiylashtirish qoidalari.	4
24	Mahsulotni hisobga olishda foydalaniladigan hujjatlar.	4
25	Qoramollarni go'shtga topshirish va qabul qilishni tashkil etish.	4
26	Qoramollarning davlat naslchilik kitoblarini o'rganish.	4
27	Naslchilik ishlari rejasini tuzish.	4
28	Qoramol zotlarini o'rganish.	4
29	Avlodlari bo'yicha baholangan buqalardan foydalanish. Bonitirovka asosida o'tkaziladigan tadbirlar	4
Jami		90

Asosiy adabiyotlar	
1.	Maqsudov I., Jo'rayev J, Amirov Sh.Q. "Chorvachilik asoslari" "Zarafshon" nashriyoti DK, Samarqand, 2013.
2.	P.S.Sobirov, A.K.Kaxarov, S.D.Do'stqulov – Chorva mollarini urchitish. Toshkent. 2003
3.	P.S.Sobirov, S.D.Do'stqulov – Genetika asoslari va chorva mollarini urchitish. Toshkent. 1989.
4.	S.D.Do'stqulov, A.K.Kaxarov, F.I.Isroilov – Chorva mollarini urchitish. Toshkent- 1993
5.	Абылкасымов Д., Абрампальская О.В., Воронина Е.А., Сударев Н.П. Современные проблемы зоотехнии. Учебное пособие. Тверь: Тверская ГСХА, 2020.
Qo'shimcha adabiyotlar	
6.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
7.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
8.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.
9.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
10.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
11.	Рабочая программа дисциплины биометрия в селекции и генетике животных Тюмень, 2022 – 91 с.
12.	А.В.Вишневец, В.Ф.Соболева, В.К.Смунева, Т.В. Видасова Основы биометрии: Учебно-метод. пособие – Витебск: ВГАВМ, 2011 – 40 с
Axborot manbaalari	
1.	www.Ziyo.net
2.	www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi
3.	www.uralt.ru
4.	www.veterinary@actavis.ru

Magistrlarning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun magistrnlarning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritish o'sa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy

- xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- b) 4 baho olish uchun magistrnlarning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- v) 3 baho olish uchun magistrnlarning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) quyidagi hollarda magistrnlarning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	J.N.Xujamov – "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrası mudiri q.x.f.f.d (PhD).
	M.A.Nazarova- "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrası katta o'qituvchisi, q.x.f.f.d (PhD)
	Z.B.Suyunova – "Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish" kafedrası assistenti q.x.f.f.d (PhD).